

Memo: aanpak eenzaamheid Overbetuwe

Inleiding

De raad heeft op 2 juli jl. de motie M-3; aanpak eenzaamheid Overbetuwe aangenomen. In de motie wordt gevraagd aan te sluiten bij de landelijke aanpak één tegen eenzaamheid, aandacht te hebben voor ouderen én jongeren en hierover in gesprek te gaan met maatschappelijke partners en een ronde-tafel gesprek met de raad te organiseren in het voorjaar 2020. Het college omarmt deze motie van harte; eenzaamheid is een actueel en belangrijk thema.

De overheid is gestart met de actie Eén tegen eenzaamheid met als doel eenzaamheid bij ouderen verminderen. Met het actieprogramma Eén tegen eenzaamheid wil de overheid de trend van eenzaamheid onder ouderen in Nederland doorbreken. Dit kan door eenzaamheid eerder te signaleren en het bespreekbaar te maken. En vervolgens een duurzame aanpak te ontwikkelen door samen te werken. Zo ontstaat er in de samenleving een brede beweging die ervoor staat dat ouderen meedoen en voelen dat ze ertoe doen – ook als ze minder vitaal en actief zijn.

Overbetuwe heeft zich aangesloten bij de actie Eén tegen eenzaamheid. De gemeente gaat de vijf pijlers ondertekenen en zich zo committeren aan de actie. De vijf pijlers zijn: bestuurlijk commitment, creëer een sterk netwerk, betrek mensen (eenzamen zelf), werk aan een duurzame aanpak, monitoring en evaluatie. Door aansluiting bij dit initiatief van het Ministerie VWS krijgen we toegang tot advies en de toolkit. Forte Welzijn neemt de uitvoering voor zijn rekening.

Draagt bij aan de kaders:

- Het gewone leven als basis; De leidende principes van “Overbetuwe SAMEN”(18bij11533)
- Publieke gezondheid Volwassen en Ouderen Overbetuwe 2018-2020 verschenen (17uit19942). Hierin vragen we extra aandacht voor ouderen door de gezondheidscomponent van de projecten voor ouderen explicieter te benoemen en de huisbezoeken voor 75-plussers te intensiveren.
- Aanpak Langer thuis wonen voor ouderen.

Wat doen we al

Eenzaamheid is geen nieuw thema en staat niet op zich zelf; de gehele samenleving heeft hier een verantwoordelijkheid. Inwoners, zorg- en welzijnspartners, ondernemers, de gemeente. Overbetuwe kent al veel initiatieven die eenzaamheid onder ouderen tegen gaan. Een greep uit de bestaande initiatieven:

- Huisbezoeken 75+.
- Buurtbus.
- Online platforms (OnsOverbetuwe.nl met buurtverbinders en OverbetuwevoorElkaar.nl).
- Huiskamer Elst.
- ABCD Driel.
- Ontmoetingscentrum De Loohof in Zetten.
- ONS gezondheidserf Oosterhout (lentekriebels en herfstkleuren).
- Heteren Sociaal.
- Huis van de wijk (Triade Elst).
- Bankjescollectief.
- Wandelgroepen (o.a. Elst, Hemmen)
- Zorginstellingen in diverse kernen die ontmoeten van ouderen stimuleren.
- Eten met elkaar (verschillende initiatieven in diverse dorpen).
- Dorpshuizen in de kernen die ontmoetingsactiviteiten organiseren.
- En nog vele andere activiteiten.....

Waarom is de aanpak eenzaamheid nodig

Eenzaamheid is een complex vraagstuk en kan een ernstige bedreiging vormen voor het welbevinden van mensen. Eenzame mensen zijn ongezonder en hebben meer kans op depressie, zelfdoding en hartaandoeningen (bron: Actieprogramma Eén tegen eenzaamheid, ministerie VWS, maart '18). Mensen die eenzaam zijn, doen vaker een beroep op gezondheidszorg.

Een veelgebruikte definitie van eenzaamheid is:

“Eenzaamheid is het subjectief ervaren van een onplezierig of ontoelaatbaar gemis aan (kwaliteit van) bepaalde sociale relaties. Het kan zijn dat het aantal contacten dat men heeft met andere mensen geringer is dan men wenst. Het kan ook zijn dat de kwaliteit van de gerealiseerde relaties achterblijft bij de wensen” (Van Tilburg en De Jong Gierveld, 2007).

Dit leidt tot twee soorten eenzaamheid:

- **sociale eenzaamheid:** hierbij gaat het vooral om het ontbreken van contacten met mensen waarmee men bepaalde gemeenschappelijke kenmerken deelt, zoals vrienden, kennissen of collega's;
- **emotionele eenzaamheid:** dit treedt op als iemand een hechte, intieme band mist met één andere persoon, meestal de levenspartner.

Daarnaast kunt u in de praktijk ook andere begrippen tegenkomen. Denk aan sociaal isolement; dit is geen gevoel, maar het (vrijwel) ontbreken van sociale relaties.

Eén tegen eenzaamheid richt zich primair op het voorkomen en bestrijden van *sociale eenzaamheid*.

Dit is eenzaamheid die ontstaat bij het ontbreken van contacten met mensen waarmee je iets gemeenschappelijks deelt, zoals vrienden, collega's of burens. Eenzaamheid voltrekt zich vaak in een negatieve spiraal: iemand die zich eenzaam voelt, trekt zich terug, wordt vervolgens nog eenzamer en trekt zich nog meer terug.

Doelstelling

In Overbetuwe is gemiddeld 8% van de 65-plussers is (zeer) ernstig eenzaam en 46% is sociaal eenzaam (GGD, RIVM 2016). Zie bijlage 1 voor meer cijfers. Met de vergrijzing in ons achterhoofd stellen wij ons tot doel om deze percentages op zijn minst te stabiliseren en het liefst te verminderen.

Aanpak

Forte Welzijn gaat aan de slag met de pijlers: creëer een sterk lokaal netwerk, betrek mensen (eenzamen zelf), werk aan een duurzame aanpak, monitoring en evaluatie.

Uitgangspunten zijn:

- Zichtbaar maken wat er al is,
- Bewustwording en voorlichting gericht op de hele Overbetuwse samenleving,
- Ontmoeting mogelijk maken,
- Verbindingen zoeken en organiseren.

De eerste actie is om ontmoetingsactiviteiten / bestaande activiteiten voor ouderen zichtbaarder en toegankelijker maken. *Opdracht Forte voor 2020; maak een "Agenda" (zowel digitaal als niet digitaal) met specifiek een "zomeragenda" voor ouderen in de vakantieperiode, en zorg voor structurele aandacht voor dit thema binnen Overbetuwe SAMEN.*

Jongeren zijn een aparte doelgroep en vallen niet onder de doelstelling van de actie Eén tegen eenzaamheid. In de opdracht aan Forte is wel aandacht voor jongeren en eenzaamheid.

Bronnen

Ministerie Volksgezondheid, Welzijn en Sport; Actieprogramma; Eén tegen eenzaamheid 2018.

Movisie; Preventie van Eenzaamheid; bouwstenen voor beleid 2018.

Movisie; Wat werkt bij Eenzaamheid? 2018

Coalitie Erbij; Handreiking lokale aanpak van eenzaamheid.

www.eenzaamheid.nl

www.eentegeneenzaamheid.nl

www.eengezondernederland.nl

www.volksgezondheidenzorg.info (RIVM, Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport)

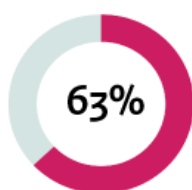
Bijlage 1: Cijfers over eenzaamheid

Nederland

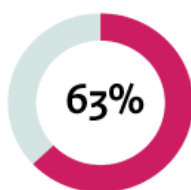

In 2016 gaf **43%** van de volwassen bevolking (19 jaar en ouder) aan eenzaam te zijn. **10%** voelt zich ernstig of zeer ernstig eenzaam.

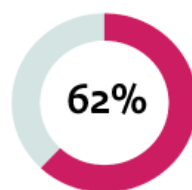
Eenzaamheid komt voor bij

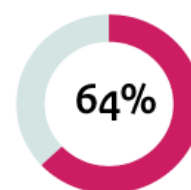
85-plussers

Laagopgeleiden

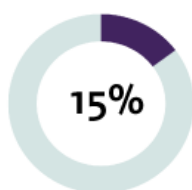

Weduwen,
weduwnaars

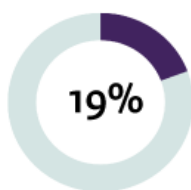

Niet-westerse
allochtonen

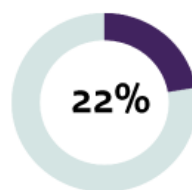
Ernstige of zeer ernstige eenzaamheid komt voor bij

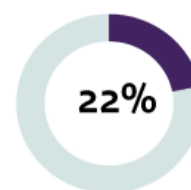
85-plussers

Laagopgeleiden

Gescheiden

Niet-westerse
allochtonen

Bron: RIVM.

Overbetuwe als onderdeel Regio Gelderland-Midden

Gezondheidsmonitor 2016 Regio Gelderland-midden (VGGM)

Eenzaamheid

Eén op de tien mensen is (zeer) ernstig eenzaam in de groep volwassenen tot 65 jaar. Van de mensen met een lage opleiding is 16% (zeer) ernstig eenzaam en van de mensen met een chronische aandoening 17%. Eenzaamheid kan van emotionele aard zijn; men voelt zich eenzaam. Bij bijna een derde van de inwoners onder de 65 jaar is hier sprake van. Sociale eenzaamheid betekent dat iemand niet voldoende netwerk om zich heen heeft. Het gaat dan om familie, vrienden, burens. Van de inwoners in deze leeftijdsgroep is 41% in meer of mindere mate sociaal eenzaam.

Acht procent van de 65-plussers is (zeer) ernstig eenzaam. Bij de mensen met een laag inkomen is dit 12% en bij de mensen met een hoog inkomen 4%. Ook hier is gekeken naar emotionele en sociale eenzaamheid. Bijna een derde van de 65-plussers is emotioneel eenzaam en 46% is sociaal eenzaam. Alle cijfers komen overeen met de landelijke cijfers.

Ernstige eenzaamheid 2016

Per wijk in Overbetuwe

Percentage

